

Nr 348.

Av herr **Bergh, Ragnar, m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vissa ändringar i civila avlöningsreglementet, m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 274 med förslag till vissa ändringar i civila avlöningsreglementet m. m. redovisas bl. a. ett av 1945 års seminariesakkunniga framlagt förslag om införande av reseersättning till vikarier å folkskollärartjänster. Departementschefen avvisar förslaget och stöder sig därvid på skäl som anförts av statskontoret i dess remissyttrande.

Statskontoret ansluter sig i princip till de sakkunnigas uppfattning i frågan men anser att reseersättningen skall bestridas av kommunala medel.

Det torde emellertid kunna ifrågasättas, om statskontorets motivering är hållbar. Mot hänvisningen till praxis vid kommunala läroverk torde kunna invändas, att i gällande kungörelse om statsbidrag till avlöning av lärare vid folk- och småskolor föreskrives i § 5 mom. f som villkor för utbekommande av statsbidrag, att lärare icke utöver lagstadgade löneförmåner åtnjuter ersättning av skoldistriktet och att denna föreskrift torde göra det tvivelaktigt, huruvida skoldistrikt åtminstone f. n. äger rätt att utge reseersättning.

Visserligen har statskontoret i ett den 13 september 1945 avgivet utlåtande i berörda fråga framhållit, att hinder icke torde föreligga för kommun att ersätta vikarierande lärare för direkta resekostnader. I regel lämna inte heller skoldistriktet sådan ersättning. Enligt en av seminariesakkunniga verkställd utredning, omfattande samtliga landets inspektionsområden, framgår att endast 282 skoldistrikt lämna full reseersättning, 529 delersättning och inte mindre än 1619 skoldistrikt ingen ersättning alls, vilket betyder att endast 11,6 % av landets skoldistrikt lämna full ersättning.

Det torde vara alldeles tydligt, att de distrikt, som lämna hel- eller delersättning, äro sådana, som ha ett väl ordnat skolväsen och vilkas ekonomi är god. Säkerligen skulle många flera skoldistrikt önska lämna ersättning, men deras finanser äro sådana, att detta inte kan låta sig göra. Följden härav blir, att de i ekonomiskt hänseende sämst ställda kommunerna få nöja sig med icke kompetenta vikarier eller stå inför risken att inte få någon vikarie alls.

Ett rationellt utnyttjande av den vikariereserv som finns skulle otvivelaktigt komma framför allt landsbygdens skolor till del. Ett sådant utnyttjande kan ske endast om staten träder emellan och anslår medel till reseersättning åt ifrågavarande kategori lärare. I sin mån skulle detta bidra till en rättvisare

fördelning av kostnaderna för skolväsendet och hjälpa framför allt de ekonomiskt mindre bärkraftiga kommunerna.

Statskontoret ifrågasätter vidare, huruvida skoldistriktet, därest reseersättningar utginge av statsmedel, i största möjliga utsträckning skulle anskaffa vikarier från närbelägna orter. I förevarande avseende torde kunna invändas, dels att undvikande i görligaste mån av avbrott i undervisningen gör det angeläget för skolstyrelserna att snabbast möjligt erhålla vikarier, dels ock att skolstyrelserna anbefallts att anlita de offentliga arbetsförmedlingarna för anskaffande av vikarier, där sådana annars icke finnas lättillgängliga. Bägge dessa omständigheter torde få anses undanröja statskontorets farhågor.

I fråga om möjligheterna att göra vikariat å avlägset liggande orter mera eftersökta uttala de sakkunniga, att det torde bli nödvändigt, att vikarier i viss utsträckning erhålla ersättning för de kostnader, som resan till vikariatsplatsen medför. De sakkunniga påpeka, att i 1918 års avlöningsreglemente för lärare vid folk- och småskolor uttalades angående vikarie för sjukledig lärare, att skoldistriktet borde lämna gottgörelse för vikaries resekostnad, men att dylik reseersättning ej nämnes i nu gällande avlöningsreglemente. Härefter anföra de sakkunniga bland annat följande.

För närvarande utgår enligt författningarna reseersättning icke till annan lärare i folkskola än ambulerande lärarinna i hushållsgöromål, som äger att för av tjänsten föranledda resor från hemmet och till kursort, mellan kursorter samt från kursort åter till hemmet av statsmedel åtnjuta resekostnads- och traktamentsersättning enligt klass III E i allmänna resereglementet. För korttidsvikariat vid de allmänna läroverken lämnas enligt praxis till vikarie numera viss reseersättning i de fall då resekostnaden överstiger 15 % av avlöningen; dock gäldas ej resekostnad under 15 kronor (för resa fram och åter), och biljettpriserna å järnväg beräknas endast för resa i klass III. Traktamentsersättning utbetalas icke i dessa fall.

De sakkunniga vilja föreslå, att reseersättning för s. k. korttidsvikariat i folkskola måtte utgå för vikaries resa till och från vikariatsorten i huvudsak enligt de nyss nämnda grunder, som tillämpas vid läroverken. De sakkunniga anse, att även här icke bör gäldas resekostnad under 15 kronor, men föreslå dessutom en övre kostnadsgräns, t. ex. 75 kronor. Dessa belopp gälla resa fram och åter. Då emellertid en vikarie kan tänkas ambulera från ort till ort, böra måhända gränserna beräknas för enkel resa och sättas till 10, respektive 40 kronor. Ersättning bör endast komma i fråga för fall, då förordnandet omfattar minst 6 dagar i följd och då detta icke uppgår till hel termin. Vid vikariat, som uppehålls av extra ordinarie lärare, bör ersättning ej ifrågakomma.

Beträffande de årliga kostnaderna för statsverket vid ett genomförande av de sakkunnigas förslag samt vissa administrativa frågor i samband med den föreslagna reseersättningens utbetalande ha de sakkunniga gjort följande uttalande.

Beträffande de årliga kostnaderna för statsverket för sådana resebidrag anse

sig de sakkunniga icke kunna ange några extra siffror, alldenstund antalet vikariatstillfällen och resekostnaderna för vikarierna givetvis icke på förhand låta sig beräknas. Utgår man emellertid från den nyss nämnda undersökningen, som omfattar ett läsår, varunder militärinkallelser av lärare ännu förekommo i stor utsträckning, synas de årliga kostnaderna komma att uppgå till omkring 35 000 kronor. Beträffande sättet för utfäendet av dylika resebidrag hänvisas till det förfaringssätt, som tillämpas i fråga om skolkökslärarinornas reseräkningar, d. v. s. granskning och attestering av räkningarna av statens folkskolinspektör samt utbetalning genom statskontoret, respektive vederbörande länsstyrelse.

Seminariesakkunnigas förslag i reseersättningsfrågan har oförändrat tillstyrkts av skolöverstyrelsen och lämnats utan erinran av allmänna lönenämnden, domkapitlet i Luleå och centralstyrelsen för Sveriges folkskolläraryrkesförbund. Styrelserna för de övriga två lärarförbunden ha i princip tillstyrkt förslaget men förordat för vikarierna förmånligare bestämmelser än dem, som föreslagits av de sakkunniga.

Under hänvisning till vad ovan anförts hemställas,

att riksdagen vid behandling av proposition nr 274 måtte besluta, att resekostnadsersättning till vikarier vid folk- och småskolor må utgå enligt av de sakkunniga anförda grunder.

Stockholm den 22 maj 1946.

Ragn. Bergh.

Ruben Wagnsson.

V. Åman.